

Interview with Ievhenia Svidruk, Nadworna (IF_Nad_09_012), Part II

Name: Ievhenia Petrivna Svidruk

Code: IF_Nad_09_012

Born: 1925

Gender: Female

Nationality: Ukrainian

Profession: Housewife

Migration: In Nadworna since 1946

Length: 78:15

Transcription:

[Part II; See [Part I](#)]

IF_Nad_09_012_Svidruk

20/08/2009. Надвірна Івано-Франківська область.

Повторне інтерв'ю з Свидрук Євгенією Петрівною, 1925 г.р., с. Отиня Коломійського р-ну Івано-Франківської області. З 1946 року мешкає у Надвірній. Відеозапис. Леонова Андрія. Інтерв'ю беруть Белова О.В., Величко Т.В. Тривалість - 1 година 18 хвилин.

ОБ - Белова О.В.

ЄС - Свидрук Є.П.

ТВ - Величко Т.В.

АЛ - Леонов А.

Транскрипт - Величко Т.В.

00:48:27

ОБ: Який у них день на тиждні особливий?

ЄС: Субота. У п'ятницю заходив Сабаш. То сонце заходить на заході, то в них вже не можна було. Вони вже всі одягають... магазини мали, то магазин відкритий був. Ну такі шо нафта, сирник, сіль, цукор. То ви могли самі собі брати, і гроши поставити. А він вже сі не прикасав. Він би вже вам не продав. І він вже в печі не палив. Вона вже жінка та, єврейка, вже їсти зприготовила на завтра, в кухню навіть дров наловила. І лишинь приходили наші люди і її підпалювали. Але то були такі переважно, як сусідка, то хтось десь пішов. А так то було се позорним було бити тим "Жидівським Іванком". Знаєте, що ти - християнин, а йдеш жидові палити. Ну у нас були такі бідні, що йому то копійка була дорога. І вони йшли і палили. То вони вже мали своїх жидів, то в суботу рано, то він піде всі печі позапалює. Ім уже вольно було класти дрова, але би не запалити сирником.

00:50:04

ОБ: А чому позорно було бити "Жидівським Іванком"?

ЄС: Знаєте, ми то як християне, то жидів зневажали за те, що вони Ісуса Христа распяли. А такі ворожничі не було. Се потому було, що вони Ісуса Христа распяли. Ніколи не сварились, не сперечались. Дискусії, навіть, не провадили, щоб жидам доказували. Ніколи жида не доказували. Вони собі свою віру, мо собі - свою.

00:50:41

ТВ: А бувало, що українці в божницю їх ходили?

ЄС: То раз на рік. Но те ше дуже давно було, що я не... А потом ото скасували. Мама казала, що раз на рік позволялось іти до божниці. І равін міг піти до нашої церкви. А потом ото скасували. Ми мене вчора спитали, а я уже собі пригадувала. То се моя мама розказувала, що колись ми ходили до божниці з нашим священиком. А потому чогось не знаю чогось.

ОБ: Перестали ходити еще до войны?

ЄС: Так, далеко до війни.

00:51:26

ТВ: А що там робили, коли ходили?

ЄС: Ну ходили, то священик се молил, і люди молили то за священиком повторювали. Бо у нас переважно "Отче наш", "Богородиця", "ПО Твоє Милості" співали. То там помолитці і назад. Там священик наш не святив воду, аби свищив як у нас у церкві водохреще священику хрестят, то там не. Так прийшли собі, і тим путем вертались і ходили.

00:52:00

ТВ: А мама не казала, нащо такі..?

ЄС: Ну щоб було примірення, бо кажуть, що перед кінцем світу, буде так, що буде один пастир, і одне стадо. Бо Господь Бог один, нема два! А ми лишинь - Українська православна, автокефальна, Руска православна, греко-католицька. А се має бути одну.

00:52:28

ОБ: А вот у христіан і у євреїв одін Бог ілі разніє?

ЄС: Один Бог. Нема разного, хіба у поганів.

ТВ: А от у вашій церкві, де ви ходите, якою мовою йде?

ЄС: В польській йде по-польськи, мо троха по-латині ще співають, але переважно тепер люди, бо поляки є, а оні сімдесят років були під то... То є шо навіть по-польськи не уміють говорити. Лишинь ще мами їх хрестили, бо десь були ще священники польські старі, шо хрестили тих дітей, шо поляки. Мами їм казали, шо "Ви поляки". І вони тепер як костьол відкрили, вони пішли до костьола. І так правіться: правіться по-польськи, потом то само переводять по-українськи. Співає хор на хорах ран то по-українськи співає, а поляки мають як би оркестр такий - тьоніка, скрипка, мандоліна. Ще там так багато, я се не помню.

00:53:42

ТВ: А не бувало, щоб молитви ще іншою мовою співали?

ЄС: На єврейській! На Великдень і на Різдво священник молиться єврейською мовою. А в костьолі, як вам сказати, по римськи. То молиться по латині. Колись за Польщі у костьолі лише по латині сі відправлялося, цела служба Божі, бо вони розуміли її, а тепер...

00:54:48

АЛ: А євреї между собой разговаривали на каком языке?

ЄС: На українском, на польском. Хто як!

АЛ: А у ніх свого языка не било?

ЄС: Свій був язык, вони по своему кождий. Поляки - по-польську, українці - по-українському, а євреї - по-своему. Навіть релігія у нас була в школі, то учили вівторок і п'ятниця, то був греко-католицький священник, римо-католицький і єврейський. А єврейський - то жінка преподавала. Але я так нагадувалася, я не можу собі нагадати, як називалася. Не алгебра, а агебра, алгебрській.... *(Намагається сформулювати назву предмета у євреїв)*.

00:55:41

ОБ: Это язык она ім такой преподавала?

ЄС: Релігію. Воно називался... алг.. Я не можуся нагадати, як то там

ОБ:: Ну это єврейская релігія так називалась?

ЄС: Так. То година була. То євреї йшли на свою релігію, поляки - на свою, українці - на свою.

ОБ: А вот вчера Ви казали, що українці до тих приказаній руками не...

ЄС: Не! Не можна. ОБ: А как євреї относились к іконам нашим, вот крест святой?

ЄС: Они так були, навіть не дотронулись, і невольо було їм воду священну посвятити. Се було. І ніхто свою віру не позорив, і не хтів жида хрестити, як він не хотів сього.

00:56:32

Були жиди, що вихрещувалися. Цілими сім'ями. То вже їх община жидівська не приймала. Вони вже були зрадники, знаєте. ТВ: А українці їх приймали? ЄС: Приймали. До віри Христової всі народи приймаються, без обмежень. Хто лишинь прийде, хто хрестити хоче, се невольню, се навіть гріх відповісти.

00:57:01

ТВ: А от Ви казали про такий день, коли євреї дуже плакали і кричали.

ЄС: Вони десь прочитали у книжках своїх, бо вони дуже мали, то як у церкві, книги дуже старі-старі. І якісь, я не знаю де, чи то у нас, чи може навіть в Єрусалимі, там в тих святинях, бо та святиня довго заховувала, то казали пару раз вона горіла, але книги найшлися. І вони прочитали що за то, що вони Ісуса Христа вбили, то їх гонили по цілім світі. І вони так, а потім вони пішли й розішлися по цілім світі. Бо дуже їх переслідував ще римський той цар. І всі їх мали за низщю расу, вже то вже як польська була, то всі мали рівні право. А колися було кріпацтво, то можна було з жидом робити що ето.

00:58:01 Я так по історії училася.

ТВ: А о це за день був?

ЄС: Переважно вони дуже всі молилися в суботу. А они так молилися без перестанку може дві бо три неділі. Так сільно молилися, і постили, і плакали, то всі такі ходили зажурені, що "щось на нас буде, щось на нас буде". Бо ми питалися: "Чого Ви такі?". "Бо йойлі, біда в нас дуже велика. Дуже на нас велика біда. Нас се мало лишити. Як хтось лишить, то один другого буде шукати". Ну і так було. Бо хтось як сховував жида, то він ризиковав свою сім'ю, своїм тим, що боялися люди. А десь хтось уже взяв, що прийшов такий знакомий дуже. Нонаші люди мілосердні. Думают: "А може сховають". А той мусить вийти на той воздух. Хтось уздрів, замільдував, і приходили цілу фамілію, хату палили, діти і всьо німці забирали.

00:59:13

АЛ: А євреї не хрестяться?

ЄС: Не. АЛ: А когда ребьенок рождається, его не хрестят?

ЄС: Не-не, не хрестят. АЛ: А что делают?

ЄС: Обрезування. Мушчини - обрезування. Як має восьмий день, то хлопчиків обрізают.

ОБ: А хто обрезаєт?

ЄС: Равін.

ОБ: А дівчинка? Ну нее ест, вроде как у нас крещеніє?

ЄС: Не-не-не, вони просто записують її, шо вона уродилася.

00:59:53

ТВ: А от Ви казали, що євреям не все можна їсти?

ЄС: Так вони не їли... Вони лише їли, ну так їли, що різав різник, бо то були їхні різники. Вони мали такі, як ото ви сидіте, то такі були, але дерев'яні, ядки називались. То було багато, ну може 10 штук, може 15 було у нас в Отині. А тут, як я прийшла, то вже не було, то вже рускіє були. Я з 46 року тут у Надвірній. Ну а потім німці як пішли, то євреї, котрі повтікали до Росії. Всі сі вернули назад, на свої місця.

01:00:41

ТВ: Так що вони не їли?

ЄС: Вони не їли свинину. Се - головне! Свинину вони не їли. Це було, можна сказати - трафне. Називалося се трафне. І то, що вони утакі свята мали, що християне де се рукою доторкнули, то се вже було трафне. Вони вже то не їли. вони - кури, барани, телята. То равін приходив в бойню, і мов такий довгий гострій ніж, і так - лишинь раз потягнув. Чи він зарізав, чи не зарізав, воно там се кидало, то не вольно було се ще раз різати. То се було - кошерне називалося. То се у них було дорожче мясо. То вони мали свій ларьок той, і вони там купували на суботу. То було кошерне мясо.

ОБ: То єсть, мясо с кровю нельзя їм?

ЄС: Нє, то кров - байка, але лише був баран, коза могла бути, дичина така могла бути, кури. Переважно кури.

01:01:48

ОБ: А кровь специально не спускали?

ЄС: Нє пускали. Як він раз потягнув, то кров йшла. Поки не вийшла кров. Там була бойня. Лишинь свинину вони не їли, бо то - трафне.

ТВ: А де равін різав? Чи то було окреме місце чи де?

ЄС: Він так само мав помешкання як усі.

ОБ: Вот на базарі ілі де ядки?

ЄС: Ядки на базарє. Той равін нє, равін лишень в божниці служив і до дому. І так його не дуже видно було щоб він гулов, десь по крамницях ходив. Се не було. Се жиди йому все купували, приносили до дому. А се - нє. Равін то було таке. Так колись і наші священики. То ви були і не побачили б священика на базарі.

01:02:42

ОБ: А священики с рабіном спілкувалися?

ЄС: Могли спілкуватися, навіть говорили. Раз на вік були такісь зібрання, що єврейські равіни приходили, священики приходили, і приходила міська управа. Так знаєте тепер. Шось вони радились за якісь податки, за якісь той, то й то всьо сходилось. І євреї такі, що їх вибирали до того, такі поважніші, такі газди бо знаєте були. А були трохи освічені такі, що ходили до школи. Но були такіє, що просто не хтіли до школи ходити. Ну а колись була кара за то. Але на то не звертов на увагу ніхто, що кара, там заплотив, а нє - то йшов робив собі як надо. Так як на дорозі ширварок, казали, жив не йшов, бо він не мог як, бо він мусив поле обробити.

01:03:37

ОБ: А слово кагал ви не слішали? ЄС: А-а, кагал, то знаєте, де багато, як навіть у хаті. Каже: "Як Ви їсти?". "Та в кагалі". Разом всі їдять, з однієї міски, з однієї.... Колись лавка була і така велика міска, та й лягла мама борщ, і всі сідали навколо тої лавки. І віс - і тато, і мамо, і діда, і баба були, і діти, і внуки, всьо. І всьо їли в том кагалі.

ОБ: А вот не говорят, что когда много евреев собирается, что это - кагал.

ЄС: Нє, такого не було. Так просто і на нас казали, шо як багато, то кагал. І на них кагал.

ОБ: Это прсото когда много людей?

ЄС: Много людей, і так багато всьо. Казали: "В том кагалі не можу нічого розібрати".

ОБ: А, кагал, значіт, когда все шумят?

ЄС: Так, так.

01:04:32 *Дякуємо ЄС, бажаємо здоров'я.*

01:04:44-01:06:25 *(Каже, що в родині любили книжки. Пояснює, що закінчила тільки 7 класів, а в гімназії не вчилась через війну).*

01:06:27 *Пояснює, як краще зайти на цвинтар. Але не радить, бо багато гадюк.*

ЄС: Колись там бігали, корови пасли, гусі, і там нічого не заводилося, там собакі бігали. А тепер вони загородили, ніхто не йде не косити. Вона вже три роки не кошена, ну перша трава, друга, третя. То не раз зять піде, або ще хто з наших сусідів, троха восені підпалить, знаєте, а то би було ціле кубло, а так воно вигорить, то не так страшно.

01:07:34

ОБ: А от не розказували, шо на єврейськом кладбіще шось лякає?

ЄС: Нє, нє. *(Сміються)*.

01:07:40 *ЄС згадує, що зятю на маслозаводі вночі через кладбіще носила вечеряти. І так ходили до річки через кладбіще і не боялись.*

01:08:25 *Дякуємо, просимо до туалету.*

01:08:53 *Заходимо в хату. Показує ікону, АЛ фотографує. Цю ікону ще бабушка ЄС дала мамі ЄС, як заміж виходять, то обов'язково образ, а мама ей передала. Розглядаємо статую Марію в хаті, верлички (по-польськи - ружаниця, по-російськи - четки). Каже, шо молиться кожний день, Матінки Божій квіти дає. Каже, що краще білі квіти ставити коло образу.*

01:11:40 - *показує образ, на якому Йосип - опікун Діви Марії, Ісус Христос.*

01:11:46

ТВ: А чому саме білі квіти?

ЄС: Матінка Божа без гріха зачата. Ми всі, то на нас, як ми родимось, такий гріх Адамий. Гріх ми маємо. А она непорочно зачата, вона біз того гріха родилася, без первородного гріха.

ТВ: Як часто Ви змінюєте квіти?

ЄС: Ну міняю. Як вянуть квіти, то міняю.

01:12:25- *(Ставимо ікони на місце).* Якийсь з Києва архітектор приходив і казав: "Такої ікони я не бачив". Шось міряв. Буває, що цілі вулиці мірять. Він прийшов до хати та казав: "О, я такого образу не бачив тільки я був, а такого не бачив". ОБ: Так це польський образ?

ЄС: Польський, польський. або ще австрійський або... У нас Австрія ще була. А моя мама, її мама, то знаєте, вже 150 доходить.

01:13:36- *ЄС нам показує свою нову хату.*

01:15:15 *Виходимо в сад, де нас пригощають яблуками та грушами. Гавкає собака.*

01:16:23

ЄС: Як чумаки їхали в Крим по сіль, то вони таких собак мали *(показує свого собаку)*. Нам один прийшов та розказов. З України був такий приїхав та каже: "Осе є чумацька собака". Каже: "Вони до смерті билися, вони би не дозволили, аби до їх хазяїна хтось би торкнув.

ОБ: А вот не говорят, что есть какие-то особие собачкі, у которых над глазами белие пятнишки, што они очень....

ЄС: Він такий, він так стереже, коли нас нема, він нікого не пустив. Бачите, мудрий, він побачив змію, вскочив, і він хоронив, аби він не ето...А у нас ся дорого собачка. Він такий зимою робиться повний. А тепер не хоче їсти.

01:17:27 *Пішли збирати яблука. Показує свої квіти.*

01:18:00 *ОБ каже дані про інформанта.*

English translation of transription:

Not yet.

Description:

The Jewish cemetery.

Bible stories.

Ukrainian nativity scenes.

Jewish festivals. Sabbath.

Jewish rituals. Funeral and burial traditions.

Jewish weddings.

Religion.

Jewish ritual slaughter.

Interviewer: Olga Belova

Interviewer: Tatyana Velichko

Community: [Stanislawow \(Ivano-Frankivsk\)](#)

Джерело: <http://www.jgaliciabukovina.net/uk/node/111807>